proLékaře.cz | 19.11.2026

RECENZE KNIHY*

BDTJ: BATERIE DIAGNOSTICKÝCH TESTŮ JAZYKA

Mgr. Zuzana Konůpková[1]

Zuzana Konůpková

Tato baterie testů jazykových dovedností je jednoznačně přelomovým počinem. Je třeba vyjádřit velký dík autorům, doc. Málkové, prof. Smolíkovi a dr. Novákové Schöffelové, z jejichž dílny jsme již využívali soubory testů jak v oblasti zmapování jazykového vývoje (Diagnostika jazykového vývoje, 2014), tak posuzování fonologických schopností (Baterie testů fonologických schopností, 2013, 2017), resp. pregramotnostních dovedností (MABEL, 2019). Nejde tedy v žádném případě o osamocený počin bez kontextu, ale o výsledek dlouholetého výzkumného snažení celého týmu, integrující a také – díky provedené standardizaci – zastřešující diagnostické nástroje v obou zmíněných oblastech. S velkým respektem k práci autorů představuji tento ucelený „nástroj pro ranou identifikaci opožděného nebo narušeného vývoje jazyka, včetně vývojové poruchy jazyka“, který „bude hrát důležitou úlohu při diagnostice pregramotnostních dovedností, diagnostice struktury fonologických schopností či rozměru tzv. fonologického deficitu“.

Hned na začátku je třeba zmínit, že užívání BDTJ vyžaduje absolvování dvoudenního kurzu a uzavření licenční smlouvy. Považuji za velmi šťastné, že odborná veřejnost je s testovou baterií seznámena podrobně a prakticky. Absolvování kurzu zároveň umožňuje porozumět teoretickým východiskům i vnitřní struktuře a navigaci při zadávání jednotlivých testů; bez jejího dodržení by byla interpretace norem spíše vágní. Účastníkům školení je umožněno i sdílení zkušeností, což rovněž považuji za velmi zdařilý nápad.

Celá baterie sestává z manuálu, instrukcí pro administraci a vyhodnocení, dvou podnětových knih a záznamových archů, které lze kopírovat. Později budou pravděpodobně samostatně objednatelné. Už při prvotním seznámení s publikací je zjevné, že jde o soubor propracovaný jak obsahově, tak formálně. Orientace v záznamových arších i podnětových knihách je snadná a navigace k zadávání jednotlivých testů je velmi podrobná. Obrázkový materiál pochází z dílny dvou různých ilustrátorů a výhrady, které by se v případě ilustrací objevovaly vždy, lze s lehkostí považovat za drobné.

Manuál poskytuje jak stručné teoretické zázemí z oblasti jazykového vývoje i jeho poruch a vztahu k vývoji čtení, tak popis standardizační studie a psychometrických vlastností baterie. Všechny tyto oblasti jsou předmětem podrobnějšího představení a diskuze během výše zmíněného kurzu. Je podstatné, že baterie byla zkonstruována za použití metod určených pro tvorbu psychometrických nástrojů a umožňuje, aby tyto metody přestaly být chápány jako metody výlučně psychologické. V tomto kontextu je též třeba vnímat nutnost hlubšího porozumění ze strany logopedů. V praktické rovině vidím jasnou souvislost zejména s dodržením navigace jak při výběru testů a jejich jednotlivých částí (bloků), tak s dodržením instrukce při zadávání jednotlivých testových položek. Výhrady k některým konkrétním položkám, které se logicky vždy objeví, je třeba vnímat v kontextu realizované a popsané standardizační studie.

Jednotlivé testy jsou v manuálu poměrně podrobně popsány, včetně odůvodnění jejich zařazení či podoby. Celá baterie je členěna do dvou základních částí a obsahuje testy předčtenářského oddílu (devět testů pro posuzování fonologického uvědomování a čtyři testy pro posuzování fonologických procesů) a testy jazykového oddílu (čtyři testy), včetně velmi senzitivní úlohy *Opakování vět*, která je „považována za zásadní diagnostickou úlohu pro rozpoznávání vývojové dysfázie“. Manuál obsahuje i kapitolu, která právě citlivost konkrétních testů při identifikaci vývojových poruch jazyka vysvětluje na základě aktuálních

[1] Mgr. Zuzana Konůpková. Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Foniatrická klinika VFN a 1. LF UK, Žitná 24, Praha, Česká republika. E-mail: z.konupkova@seznam.cz.

* Nerecenzovaný článek, který neprošel dvojitě zaslepeným recenzním řízením; redakce nenese za tento článek obsahovou odpovědnost.

proLékaře.cz | 19.11.2026

výzkumných dat. Diskrepance počtu úloh obou oddílů je dána dynamikou vývoje fonologického uvědomování a je v manuálu jasně zdůvodněna.

Testy zaměřené na posuzování fonologického uvědomování jsou členěny do čtyř segmentů dle vývojovosti. U jednoho dítěte konkrétního věku je pro získání dat srovnatelných s daty normativními třeba administrovat soubor vybraných testů – komplexnost, která je tímto zajištěna, jednoznačně snižuje riziko náhodně ovlivněného výkonu vedoucího k dezinterpretaci. K diagnostice předčtenářských dovedností pak patří i testy rychlého jmenování – v baterii jsou zastoupeny třemi různými variantami použitelnými dle věku testovaného dítěte. Poslední úlohou tohoto oddílu je *Opakování pseudoslov* – v praxi velmi efektivní nástroj pro svou časovou nenáročnost. Umožňuje jednak zhodnotit fonologické schopnosti, jednak je vnímán jako citlivý ukazatel narušeného jazykového vývoje.

Testy jazykového oddílu jsou naopak dostatečně robustní a je možné je zadávat jak jednotlivě (slovní zásoba, morfologie, porozumění gramatice, opakování vět), tak jako celek. Tzv. kompozitní skóry (s využitím normativních údajů z několika testů) pak umožňují hodnotit výkon dítěte jako celkový jazykový profil, nebo naopak se zdůrazněním některého z aspektů – porozumění, produkce či gramatiky, s velmi cennou možností jejich porovnání. Jednotlivé testy jazykového vývoje si zaslouží zvláštní zmínku, protože právě možnost přesnějšího zhodnocení lexikálních a morfologických oblastí jazyka a jeho využití v diagnostice (zejména neurovývojových poruch) představuje největší přínos baterie pro praxi klinických logopedů. Upřímně mě těší, že z našich zpráv mohou zmizet vágní vyjádření, jako např. „slovní zásoba je chudá". Skutečnost, že nám současnost nabízí více nástrojů, považuji za obrovskou výhodu. Velmi si cením individualizace a kreativity, k nimž nás nedostatek kvalitních diagnostických nástrojů dovedl, a věřím, že nezmizí, avšak budou s oporou o normativní data usměrněny.

Zařazení testování pasivní slovní zásoby může být předmětem diskuze, je však opět v manuálu dobře zdůvodněno: „Považujeme za důležitější získat dobrou představu o schopnostech dětí rozumět, protože tato informace má významnější prognostickou hodnotu. … Pokud je nutné provádět zkrácenou diagnostiku…, je vhodné se opřít zejména o porozumění. … Absence specifických dimenzí porozumění a produkce znamená, že v takovém případě získáváme adekvátní odhad jazykových schopností jako celku."

V testech porozumění gramatice je nutno ocenit rozsah a komplexitu. Předmětem dalších publikací či výše uvedeného kurzu by pak mohlo být zdůvodnění výběru jednotlivých lingvistických kategorií spolu s jejich vývojovostí a výběru distraktorů u jednotlivých položek. Testy jen zdánlivě působí místy nesourodě; vzhledem k povaze celé baterie a míře výzkumného backgroundu však nesourodé nejsou a je třeba je respektovat s ohledem na sběr dat ve standardizační studii.

Všechny naměřené výkony lze jednotlivě nebo v segmentech (v případě testů pro posuzování fonologických schopností) porovnat s normativními daty, a to jak pomocí přehlednějších tabulek, tak pomocí grafů. Tabulky jsou členěny dle věku testovaného dítěte po měsíci, od tří let a čtyř, resp. šesti měsíců do osmi let a šesti měsíců; grafy zachycují i tzv. růstové křivky pro hraniční hodnoty poruchy (5. percentil) i zvýšeného rizika (15. percentil). Normativní data byla získána během standardizační studie na 875 dětech na území celé ČR, a to reprezentativně z různě velkých obcí.

Závěrem je třeba opět poděkovat autorům i celému realizačnímu týmu za sběr dat. *Baterie diagnostických testů jazyka* uceleně shrnuje a velmi pečlivě upravuje nástroje nutné ke zmapování jazykového vývoje i předčtenářských dovedností a umožňuje klinickým logopedům opřít terapii o relevantní data. Ráda bych vyjádřila naději, že věcnost usměrní individuální kreativitu a bude k užitku nejen terapeutům, ale i klientům a především jejich rodičům. Díky BDTJ pro ně může být terapeutický proces srozumitelnější.

Literatura

MÁLKOVÁ, Gabriela, SMOLÍK, Filip a NOVÁKOVÁ SCHÖFFELOVÁ, Miroslava, 2025. *BDTJ: Baterie diagnostických testů jazyka.* Praha: Karolinum (edice Psychodiagnostika).